

KRŠEVANOVI DANI Predavanje o restauratorsko-konzervatorskim radovima u SICU

»Uznesenju Marijinom« Lorenza Luzzza vraćeni sjaj i koloristička kvaliteta

O životu i djelu Lorenza Luzzza imamo vrlo malo arhivskih podataka. Prvi se put spominje 1511. godine u Zadru, gdje se smatra kako je bio uvaženi građanin. Umro je 1526. godine. Ono što je zanimljivo jest kako postoji samo jedno njegovo potpisano djelo. To je »Bogorodica između sv. Viktora i sv. Stjepana«, koja se čuva u Berlinu, kazala je Ana Jordan Knežević

Nikolina LUCIĆ
 Snimio: Vedran SITNICA

ZADAR » Povodom Krševanovih dana kršćanske kulture 2021., u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru, održano je predavanje: »Lorenzo Luzzo »Uznesenje Marijino«. Bio je to prikaz konzervatorsko-restauratorskih radova i povijesno - umjetničkog značaja tog djela. Predavanje su održale Rita Perić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda i Ana Jordan Knežević iz SICU.

- Okupili smo se u prostoru SICU kako bismo poslušali najnovije informacije o završetku konzervatorsko-restauratorskih radova na slici »Uznesenje Marijino« iz 16. stoljeća. Tim povodom upoznali smo se s detaljnim prikazom povijesno - umjetničkog značaja ovoga čina, na čemu se zahvaljujem djelatnicima Hrvatskog restauratorskog zavoda. Drago mi je što se ovaj događaj odvija kao dio Krševanovih dana kršćanske kulture 2021., kojima slavimo jednog od zaštitnika grada sv. Krševana, kazao je nadbiskup zadarski Želimir Puljić.

- Od samog osnutka 1975. godine SICU je uspostavila suradnju sa zadarskim uredom HRZ-a, koju izuzetno cijenimo.

Tijekom godina, uredi HRZ-a imali su čast vršiti restauratorsko-konzervatorske radove na nizu umjetnina koje se čuvaju u SICU. U ovom interdisciplinarnom radu posebno valja istaknuti rad i trud zadarskih benediktinki, koje se trude sačuvati i održavati umjetnine i izložbeni prostor, istaknula je kratko Janja Ferić Balenović, pomoćnica ravnateljice za pokretnu baštinu u Hrvatskom restauratorskom zavodu.

Vrijedni primjerak venecijanske renesanse

Slika »Uznesenje Marijino« djelo je slikara Lorenza Luzzza, rođenog u Zadru ili Veneciji 1484. ili 1485. godine, u čijim se radovima mogu vidjeti utjecaji Tiziana, Rafaela, Sebastiana del Piomba te Giorgionea. Oltarna pala »Uznesenje Marijino« slikana je temperom na drvu.

- O životu i djelu Lorenza Luzzza imamo vrlo malo arhivskih podataka. Prvi se put spominje 1511. godine u Zadru, gdje se smatra kako je bio uvaženi građanin. Umro je 1526. godine. Ono što je zanimljivo jest kako postoji samo jedno njegovo potpisano djelo. To je »Bogorodica između sv. Viktora i sv. Stjepana«, koja se čuva u Berlinu. Taj je potpis bio ključan da se ova zadarska

Predavanje o konzervatorsko-restauratorskim radovima na oltarnoj pali »Uznesenje Marijino« održano je u SICU

oltarna pala atribuirana upravo Luzzzu, istaknula je na početku Ana Jordan Knežević, kustosica SICU, te dodala kako se u SICU nalazi još jedna Luzzova slika, a to je »Bogorodica s djetetom«.

Kompozicija je podijeljena u dva dijela. U donjem su dijelu oko praznog mramornog sarkofaga naslikani apostoli. U gornjem dijelu kompozicije skupina anđela nosi Bogorodicu na nebo. Podrijetlo slike nije potpuno jasno, no vjerojatno se nalazila u crkvi sv. Marije Velike, koja je srušena oko 1570. godine zbog gradnje gradskih utvrda. Ta je umjetnina prenesena u crkvu benediktinki, a od 1976. godine čuva se u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti.

- Jako je diskutabilno vrijeme nastanka djela, koje se po nekim novim istraživanjima datira i u 1511. godinu. Do izražaja dolazi tonsko slikarstvo i kolorit blagih sjenčanja,

„*Jako je diskutabilno vrijeme nastanka djela, koje se po nekim novim istraživanjima datira i u 1511. godinu. Do izražaja dolazi tonsko slikarstvo i kolorit blagih sjenčanja, što potvrđuje kako je Luzzo bio pod utjecajem velikih renesansnih umjetnika*“

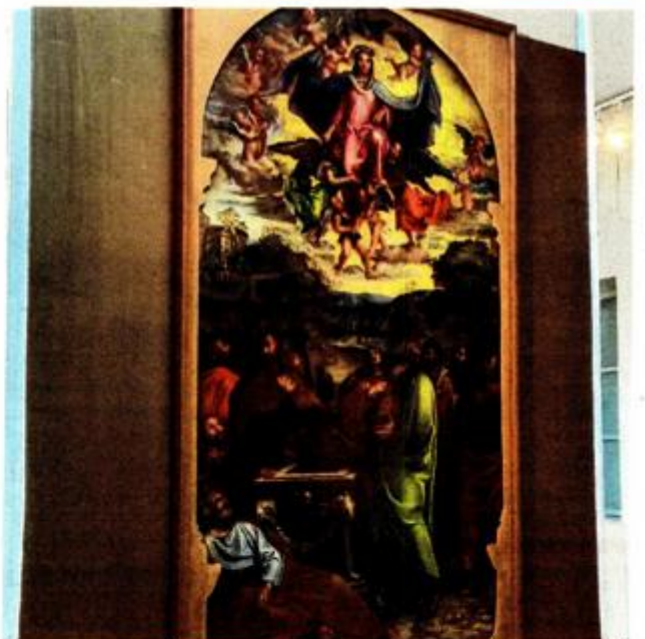
Ana JORDAN KNEŽEVIĆ

što potvrđuje kako je Luzzo bio pod utjecajem velikih renesansnih umjetnika. Apostoli su, po meni, najveći doprinos slike, jer ih je autor vrlo realistično naslikao. U svojevrsnoj su komunikaciji i gestama iznoše čuđenje u uznesenju Marijinom. Luzzo je uspio postići realističan izraz i psihološki profil naslikanih likova, kazala je Jordan Knežević.

Opsežni konzervatorsko-restauratorski radovi

Prvi opsežniji konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su 1971. godine u Restauratorskoj radionici JAZU u Zagrebu. Tada su sanirana velika oštećenja drvenog nosača i izrađeno je novo ojačanje poledine. Za konsolidaciju odignutih slojeva preparacije i boje, kao i drvenog nosača, uporabljen je vosak.

- Prvi fotodokumentacijski zapis o oltarnoj pali »Uznesenje Marijino« je iz 1920. godine. Ta je fotografija bila bitna za tijek istraživanja, jer se na

Oltarna pala »Uznesenje Marijino« Lorenza Luzzza

njoj vidi umjetnina prije nego što je pretrpjela veća oštećenja, a ujedno se vidi na koji se način tada umjetnina prezentirala javnosti. Prije početka restauratorskih radova u gornjem je polukružnom dijelu nedostajala drvena osnova, rubovi su bili oštećeni, te se na poledini vidjela stara parketaža, koja je 1971. izmijenjena i ojačana. Tada je slikani sloj konsolidiran voskom, a nedostaci retuširani. Slika je tada lakirana slojem prirodne smole, koja ima tendenciju žućenja, pojasnila je Rita Perić iz HRZ-a.

Novi su konzervatorsko-restauratorski radovi počeli 2013. godine istraživanjima, laboratorijskim analizama, te snimanjima tehnikama RTG, UV, I IC reflektografije.

- U drugom ciklusu restauratorsko-konzervatorskih radova, provedenih u HRZ-u u

Zadru, pod vodstvom voditeljice ureda Jadranke Baković uklonjeni su slojevi starog potamnjenog laka i retuša, te izrazito debeli sloj voska, koji je do tada poprimio neprirodnu smečkastu boju. Izvedena je konsolidacija nestabilnih dijelova slikanog sloja, kao i drvene osnove. Rekonstrukcija mehaničkih oštećenja izvedena je s više vrsta preparacije, koje su prilagodene površini slikanog sloja. Rekonstruirani su i završni lazurni slojevi izvorne boje, u velikoj mjeri oštećeni nekontroliranim čišćenjem u prethodnim intervencijama, kao i oksidacijom pigmenta, rezimirala je Perić.

Dovršetkom višegodišnjih konzervatorsko-restauratorskih radova, djelu »Uznesenje Marijino«, primjerku venecijanskog renesansnog slikarstva vraćeni su sjaj i koloristička kvaliteta.

Janja Ferić Balenović, Rita Perić i Ana Jordan Knežević